

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

28 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Monika Koba

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 28 marca 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej J.S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z 13 lutego 2020 r., I AGa 219/18,

w sprawie z powództwa Bank S.A.. z siedzibą w W.

przeciwko J.S.

o zapłatę,

1) oddala skargę kasacyjną;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł, z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od doręczenia pozwanej niniejszego orzeczenia.

Monika Koba

Marta Romańska

Grzegorz Misiurek

A.W.

UZASADNIENIE

Powód Bank SA w W. wniosł o zasądzenie od J. S., prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą „J.” w P. kwoty 1.921.314,95 zł z odsetkami ustawowymi, odpowiadającej niespłaconej części kredytu wypowiedzianego 1 września 2014 r., co stwierdzał sporządzony 4 marca 2016 r. na podstawie art. 95 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz.U. z 2023 r., poz. 2488; dalej – pr. bank.) wyciąg z ksiąg bankowych nr [...].

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym 20 czerwca 2016 r. Sąd Rejonowy Lublin - Zachód w Lublinie uwzględnił powództwo w całości.

Pozwana J. S. w sprzeciwie od nakazu zapłaty wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 17 lipca 2017 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu (pkt I) zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.889.314,95 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 1.650.166,24 zł od 5 marca 2016 r. do 14 marca 2016 r. i od kwoty 1.646.166,24 zł od 15 marca 2016 r. oraz odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 242.817,90 zł od 16 marca 2016 r. (pkt II) oddalił powództwo w pozostałej części.

Sąd Okręgowy ustalił, że 31 grudnia 2012 r. Bank S.A. (spółka przejmująca) połączyła się ze spółką Bank S.A. (spółka przejmowana) w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., a 19 września 2011 r. utworzony został bank krajowy Bank S.A., który na zasadach określanych w art. 42 pr. bank. wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki dotychczasowego wierzyciela - Bank S.A. Oddział w Polsce.

Pozwana prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą „J.” w P., na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej.

27 maja 2008 r. poprzednik powoda zawarł z pozwaną umowę kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF) w kwocie 1.000.000 zł, na warunkach określonych w umowie oraz w Regulaminie kredytowania przedsiębiorców na cele wzrostu konkurencyjności firmy. Saldo kredytu miało być obliczone według zasad określonych w Regulaminie, na podstawie kursu waluty obcej obowiązującego w dacie uruchomienia kredytu lub w przypadku kredytu

wypłacanego w transzach - kursów waluty obcej obowiązujących w dacie uruchomienia poszczególnych transz kredytu. Kredyt miał być wykorzystany na refinansowanie kredytów udzielonych pozwanej przez: Bank S.A. umową z 20 czerwca 2006 r., Bank 1 S.A. umowami z 30 sierpnia 2006 r. i z 23 kwietnia 2004 r., Bank2 S.A. umową z 12 października 2005 r., Bank3 S.A. umową z 30 czerwca 2006 r., Bank4 S.A. umową z 8 stycznia 2008 r., Bank5 S.A. umową z 11 września 2007 r., finansowanie bieżącej działalności pozwanej, pokrycie opłat związanych z wyceną nieruchomości oraz pokrycie prowizji za udzielenie kredytu. Kredyt udzielony został na okres 300 miesięcy począwszy od postawienia kwoty kredytu do dyspozycji pozwanej. Miał być wypłacony w transzach. Pozwana zobowiązała się uregulować prowizję za udzielenie kredytu w kwocie 15.000 zł, opłatę za czynności związane z wyceną nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu w kwocie 2.500 zł, pozostałe prowizje i opłaty, których wysokość i tryb pobrania określała Tabela opłat i prowizji dla małych firm oraz odsetki od wykorzystanego kredytu.

Kredyt podlegał spłacie w złotych polskich według kursu sprzedaży dewiz określonego w tabeli kursów na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności spłaty raty kredytu.

Pozwanej wypłacona została cała kwota ustalona w umowie kredytowej z 27 maja 2008 r.

25 stycznia 2010 r. strony zawarły porozumienie o restrukturyzacji kredytu, w którym oświadczyły, że zadłużenie pozwanej z tytułu kredytu na 6 stycznia 2010 r. wynosi 1.377.867,80 zł, co stanowi 479.058,41 CHF, a pozwana uznała roszczenia banku z umowy kredytowej co do zasady oraz co do wysokości. Strony postanowiły zrestrukturyzować zadłużenie na zasadach określonych w porozumieniu, umowie oraz regulaminie kredytowania przedsiębiorców. Pozwana zobowiązała się do przeniesienia głównego rachunku bieżącego do powoda.

9 sierpnia 2010 r. strony zawarły porozumienie nr 2 o restrukturyzacji kredytu, w którym oświadczyły, że zadłużenie pozwanej z tytułu kredytu na 6 lipca 2010 r. wynosi 1.469.598,08 zł, co stanowi 481.141,33 CHF, a pozwana oświadczyła, że uznaje roszczenia banku z tytułu umowy kredytowej co do zasady oraz co do wysokości. Strony postanowiły zrestrukturyzować zadłużenie na zasadach

określonych w porozumieniu, umowie oraz regulaminie kredytowania przedsiębiorców. W porozumieniu pozwana umocowała bank do m. in. pobierania środków pieniężnych ze wszystkich rachunków bankowych prowadzonych dla niej obecnie i w przyszłości z ich zaliczeniem na spłatę wymagalnych zobowiązań z tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat, w przypadku opóźnienia w spłacie zobowiązań w wysokości wynikającej z umowy.

8 lipca 2013 r. strony podpisały aneks do porozumienia nr 2 z 9 sierpnia 2010 r., w którym zmieniły zasady restrukturyzacji. W aneksie oświadczyły, że zadłużenie pozwanej z tytułu kredytu na dzień 21 czerwca 2013 r. wynosi 1.707.710,52 zł, co stanowi 460.063,72 CHF.

Od maja 2008 r. do kwietnia 2014 r. pozwana spłacała kredyt, jednakże z czasem wpłacane przez nią kwoty nie pokrywały pełnej wysokości bieżącej raty, a nadto spłaty zaczęły być nieterminowe i nieregularne. Wobec zaprzestania spłaty zobowiązań wynikających z umowy w uzgodniony sposób, powód pismem z 1 września 2014 r. wypowiedział umowę kredytu z zachowaniem 31. dniowego okresu wypowiedzenia, który upłynął z dniem 16 października 2014 r. Powód poinformował pozwaną, że jej zadłużenie z tytułu umowy kredytu na dzień wypowiedzenia umowy wynosi kwotę 466.147,30 CHF i wezwał do jej zapłaty do końca okresu wypowiedzenia, informując, że z upływem okresu wypowiedzenia cała kwota zostanie postawiona w stan natychmiastowej wymagalności bez dodatkowego wyzwania do spłaty zadłużenia oraz naliczy odsetki zgodnie z tabelą oprocentowania, opłat i prowizji dla produktów kredytowych dla małych przedsiębiorstw. Wypowiedzenie zostało wysłane na adres pozwanej podany w umowie oraz w porozumieniach restrukturyzacyjnych. Przesyłka została dwukrotnie awizowana i zwrócona do powoda a adnotacją „nie podjęto w terminie”.

4 marca 2016 r. powód sporządził wyciąg z ksiąg bankowych, w którym stwierdził, że wymagalne zadłużenie pozwanej z tytułu umowy kredytu firmowego na wzrost konkurencyjności firmy indeksowanego kursem franka szwajcarskiego na 4 marca 2016 r. wynosi 1.921.314,95 zł. Na kwotę tę składają się: - kapitał kredytu w wysokości 1.678.166,24 zł, - odsetki umowne w kwocie 39.119,30 zł naliczone zgodnie z regulaminem od kwoty kapitału kredytu za okres od 3 czerwca 2014 r. do

rozwiązania umowy co nastąpiło 17 października 2014 r., - opłaty w łącznej wysokości 330,81 zł naliczone zgodnie z regulaminem oraz tabelą opłat i prowizji; - odsetki ustawowe i ustawowe za opóźnienie w kwocie 203.698,60 zł, naliczone od kwoty kapitału kredytu za okres od 18 października 2014 r. do dnia wystawienia wyciągu z ksiąg banku.

Od lipca 2015 r. do marca 2016 r. pozwana dokonała następujących wpłat na poczet spłaty zadłużenia u powoda: 9 lipca 2015 r. – 4.000 zł, 5 sierpnia 2015 r. – 4.000 zł, 9 września 2015 r. – 4.000 zł, 6 października 2015 r. – 4.000 zł, 4 listopada 2015 r. – 4.000 zł, 4 grudnia 2015 r. – 4.000 zł, 10 lutego 2016 r. – 4.000 zł, 14 marca 2016 r. – 4.000 zł i 5 listopada 2014 r. - 2.000 zł.

Zdaniem Sądu Okręgowego zawarte w umowie klauzule o ustalaniu wysokości salda kredytu oraz poszczególnych rat jego spłaty przy zastosowaniu zasad indeksacji kredytu do waluty obcej - CHF nie były sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i przez to niedozwolone. W związku z tym Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.889.314,95 zł z ustawowymi odsetkami, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo. O odsetkach orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., od dnia następnego po dniu wystawienia wyciągu z ksiąg bankowych i skapitalizowaniu dotychczas naliczonych odsetek ustawowych za opóźnienie, tj. od 5 marca 2016 r.

Wyrokiem z Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, a uzupełnił je – po zweryfikowaniu stanu zadłużenia pozwanej w stosunku do powoda przez biegłego z dziedziny nauk ekonomicznych o specjalności bankowość i finanse w opinii z 18 listopada 2019 r., opinii uzupełniającej z 10 lutego 2020 r. i w wyjaśnieniach – o stwierdzenie, że na dzień 16 października 2014 r. zadłużenie pozwanej wobec banku wynosiło 438.794,36 CHF, czyli według ówczesnego kursu - 1.698.968,31 zł. Skapitalizowane odsetki umowne, których domagał się bank wynosiły 4.248,69 CHF, co odpowiadało kwocie 210.135,46 zł. Łącznie więc zadłużenie to wynosiło kwotę 1.909.103,70 zł, a zatem więcej niż zażądał powód.

Sąd Apelacyjny podzielił ocenę prawną sprawy wyrażoną przez Sąd Okręgowy. Pozwana zawierała umowę kredytową nie jako konsument, lecz jako

osoba prowadząca działalność gospodarczą, a odmienne tezy pozwanej zgłoszone dopiero w postępowaniu apelacyjnym były spóźnione, gdyż powinny być zgłoszone już w sprzeciwie i pozostały niewykazane.

Umowa o kredyt indeksowany zawierała dopuszczalną klauzulę waloryzacyjną w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c. Dzięki zastosowaniu niższych stawek referencyjnych, według których oprocentowane były kredyty we frankach, pozwana uzyskała niższe raty spłaty kredytu aniżeli przy analogicznym kredycie w złotych i niższą ratę miesięczną kredytu. Pozwana świadomie godziła się na ryzyko kursowe. Pozwana korzystała wcześniej z wielu różnych kredytów i jako osoba prowadząca działalność była zorientowana w konstrukcjach tego typu umów.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z 13 lutego 2020 r. pozwana zarzuciła, że wyrok ten został wydany w warunkach nieważności postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.) i na rzecz podmiotu nieistniejącego, gdyż powód Bank1 S.A. w W. nie istnieje od 31 października 2008 r., kiedy to doszło do jego połączenia z Bank2 w W. lub co najmniej od 4 lutego 2019 r., kiedy to doszło do jego wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego.

Pozwana zarzuciła ponadto, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem prawa materialnego, tj.: - art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. przez uznanie łączącej strony umowy kredytu za ważną, podczas gdy powód na jej podstawie mógł w sposób jednostronny kształtować wysokość zobowiązania pozwanej, co pozostaje w sprzeczności z naturą stosunku zobowiązaniowego oraz zasadami współżycia społecznego; - art. 358¹ § 2 k.c. przez uznanie, że mechanizm indeksacji walutą obcą zawarty w łączącej strony umowie kredytu stanowi dopuszczalną i prawidłową waloryzację umowną; - art. 22¹ k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 2 pkt b) Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywy 93/13”) w zw. z art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez zaniechanie zbadania, czy pozwanej w ramach zawartej z powodem umowy kredytu przysługuje status konsumenta i tym samym naruszenie zasady skuteczności, zasady równoważności, zasady efektywności oraz zasady *Effet utile* prawa Unii Europejskiej.

Pozwana zarzuciła także, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem

prawa procesowego,

Pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, a ewentualnie o uchylenie tego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę wyroku Sądu Okręgowego i oddalenie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bezzasadnie pozwana zarzuca, że zaskarżony wyrok zapadł w warunkach nieważności postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.). W jego toku powód ujawnił bowiem zdarzenie, które spowodowało wstąpienie Bank w W. w prawa powoda Bank2 S.A. w W., a od chwili połączenia spółek czynności procesowe niewątpliwie podejmowali w sprawie przedstawiciele spółki przejmującej. Błędne oznaczenie powoda w zaskarżonym wyroku zostało przez Sąd Apelacyjny sprostowane postanowieniem z 12 sierpnia 2020 r.

Zgłaszane w ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzuty naruszenia prawa procesowego mogą spowodować wzruszenie wyroku po wykazaniu, że zarzucane uchybienie zostało rzeczywiście popełnione przez sąd i że uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Pozwana zarzuca Sądowi Apelacyjnemu, że ten dopuścił i przeprowadził dowód z opinii biegłego bez wniosku powoda, co miało zadecydować o wyniku sprawy, gdyż inaczej Sąd musiałby przyjąć, że powód nie wykazał wysokości dochodzonego roszczenia. Z tym stwierdzeniem pozwana powiązała tezę o naruszeniu przez Sąd Apelacyjny zasady kontradyktoryjności, bezstronności oraz równości stron procesu, które to zasady wywiodła z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, zarzucając ich naruszenie.

Powołane przez pozwaną przepisy konstytucyjne są podstawą prawa do sądu, jako prawa podmiotowego gwarantującego, że w sporze prawnym między stronami rozstrzygnięciem właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd w sprawiedliwym postępowaniu. Nie determinują one wszystkich szczegółowych rozwiązań, jakie ustawodawca przewidział w przepisach o postępowaniu przed sądem. Wymagają jednak, by rozwiązania te pozwalały zachować standard „sprawiedliwego” postępowania, a zatem takiego, w którym żadna ze stron prowadzących spór nie jest uprzywilejowana względem przeciwnika. To sprawiedliwe i równe traktowanie stron

postępowania jest środkiem do wydania prawidłowego rozstrzygnięcia w sporze, nie zaś celem samym w sobie aktywności sądu. W pewnych sytuacjach wymaga ono udzielenia pouczeń i podjęcia czynności w celu udzielania wsparcia stronie nieporadnej, odstającej poziomem wiedzy i doświadczenia procesowego od przeciwnika albo podjęcia przez sąd z urzędu innej aktywności procesowej.

O modelu postępowania, według którego rozpoznawane są poszczególne kategorie spraw decyduje ustawodawca, a jego preferencje odbijają się na kształcie rozwiązań procesowych stosowanych przez sądy. Opowiedziawszy się za modelem kontradiktoryjnego postępowania procesowego, ustawodawca nie pozbawił sądu kompetencji do podejmowania z urzędu pewnych decyzji procesowych, mogących doprowadzić do sprawnego i obiektywnie prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy. Art. 232 k.p.c., którego naruszenie przez Sąd Apelacyjny zarzuca pozwana, nakłada na strony obowiązek wykazywania faktów, z których wywodzą skutki prawne, lecz zarazem upoważnia też sąd do dopuszczenia dowodów niewskazanego przez stronę. Ustawodawca nie sprecyzował przesłanek skorzystania przez sąd z kompetencji do przeprowadzenia dowodu z urzędu, a to oznacza, że ma ona charakter dyskrejonalny. Skorzystanie z niej jest uzasadnione zwykle wtedy, gdy sąd oceni, że brakuje mu wiedzy specjalistycznej, w świetle której ocenione powinny być przedstawione przez strony i wykazane już fakty. W takim przypadku sąd dopuszcza dowód z opinii biegłych (art. 278 § 1 k.p.c.), co miało miejsce w niniejszej sprawie. Sąd Apelacyjny uznał, że bez skorzystania z tego środka dowodowego nie jest w stanie samodzielnie zweryfikować wyliczenia zadłużenia pozwanej, które przedstawił powód. W tych okolicznościach nie sposób przyjąć, że standardy postępowania naruszało skorzystanie przez Sąd Apelacyjny z kompetencji niewątpliwie mu przysługującej w świetle art. 232 zdanie drugie k.p.c. Przeciwnie, uchybieniem Sądu byłoby raczej zaniechanie zweryfikowania wyliczenia, które przedstawił powód, jeżeli nie samodzielnie, to z udziałem biegłego.

W wyrokach 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22 (OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50) i z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 914/22, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że status osoby fizycznej jako konsumenta wyznaczany jest w ramach konkretnej czynności prawnej dokonywanej z przedsiębiorcą z uwzględnieniem jej rodzaju i celu. Nie decyduje o nim to, czy dana osoba prowadzi działalność gospodarczą lub zawodową, lecz to,

czy czynność zdziałana z przedsiębiorcą pozostaje w bezpośrednim związku z jej działalnością. Punktem odniesienia przy ocenie związku czynności prawnej z prowadzoną przez kredytobiorcę działalnością gospodarczą jako bezpośredniego lub pośredniego, są okoliczności danej sprawy istniejące w czasie dokonywania skonkretyzowanej czynności. Właściwe dla jej dokonania są kryteria rodzaju czynności prawnej i jej przedmiotu, typowego charakteru czynności ze względu na prowadzoną działalność gospodarczą, przeznaczenia nabywanego towaru lub usługi dla celu bezpośrednio lub pośrednio związanego z działalnością gospodarczą (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 3 października 2014 r. V CSK 630/13, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 96 i 13 czerwca 2012 r., II CSK 515/11; w orzecznictwie unijnym wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 lipca 1997 r., C-269/95, Benincasa, pkt 16; z 20 stycznia 2005 r., C-464/01, Gruber, pkt 36; z 3 września 2015 r., C- 10/14, Costea, pkt 18, 21 i 30; z 19 listopada 2015 r., C-74/15, Tarcău, pkt 26; z 25 stycznia 2018 r., C-498/16, Schrems, EU:C:2018:37, pkt 29). W wyroku z 8 czerwca 2023 r., C-570/21, I.S. i K.S., pkt 59, Trybunał Sprawiedliwości UE przyjął, że pojęcie „konsumenta” w rozumieniu dyrektywy 93/13 obejmuje osobę, która zawarła umowę kredytu do użytku częściowo związanego z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, a w części niezwiązanego z tą działalnością, wspólnie z innym kredytobiorcą, który nie działał w ramach swojej działalności gospodarczej lub zawodowej, jeżeli cel działalności gospodarczej lub zawodowej jest tak ograniczony, że nie jest on dominujący w ogólnym kontekście tej umowy.

W celu właściwego zastosowania w sprawie prawa materialnego sąd ma obowiązek zweryfikowania, czy strona sporu, u podstaw którego leży umowa łącząca ją z przeciwnikiem zawarła tę umowę jako konsument. Weryfikacja ta dokonuje się w świetle informacji o okolicznościach zawarcia umowy oraz celu, w jakim umowa została zawarta przedstawionych i wykazanych przez same strony, w tym i tę, która przypisuje sobie w ocenianym stosunku prawnym status konsumenta. Z uwagi na nieco inny reżim prawny mający zastosowanie do umów z udziałem konsumentów teza o takim charakterze spornego stosunku prawnego musi być ujawniona przeciwnikowi procesowemu, żeby mógł on zająć wobec niej stanowisko i podjąć obronę własnych interesów w sporze. Od fachowo reprezentowanej strony postępowania procesowego można wymagać, że przedstawi twierdzenia o swoim

konsumenckim statusie i służące ich wykazaniu środki dowodowe z zachowaniem reguł ustalonych przez ustawodawcę w celu zapewnienia sprawnego przebiegu postępowania, nie zaś dopiero wtedy, gdy wynik postępowania okaże się dla niej niekorzystny. Pozwana nie stawia Sądowi Apelacyjnemu zarzutów, że ten z naruszeniem art. 381 k.p.c. pominął jakieś jej twierdzenia i wnioski dowodowe, albo że nie uzupełnił ustaleń w oparciu o ten materiał dowodowy, który już zgromadzony został w sprawie przez Sąd Okręgowy. Oznacza to, że Sąd Apelacyjny zasadnie dokonał oceny materialnoprawnej sprawy w nawiązaniu do faktów, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy. Nie można zgodzić się z zarzutem pozwanej, jakoby Sąd Apelacyjny sprzecznie z art. 2 pkt b) w zw. z art. 3 ust. 1 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 zaniechał zbadania, czy pozwanej w ramach zawartej z powodem umowy kredytu przysługuje status konsumenta, gdyż Sąd Apelacyjny badania takiego dokonał, przeprowadził je jednak na bazie tych okoliczności, na które strony się powoływały i które wykazywały.

Z wiążących także Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) ustaleń wynika, że pozwana zabiegała o kredyt jako przedsiębiorca, zamierzała go przeznaczyć na cele wzrostu konkurencyjności firmy i spłatę wcześniejszych zobowiązań związanych z prowadzeniem przez nią działalności gospodarczej. Z tych przyczyn strony zastosowały do umowy obowiązujący u poprzednika powoda Regulamin kredytowania przedsiębiorców, nie zaś ten, który poprzednik powoda stosował w stosunkach z konsumentami. Nie sposób zatem obecnie przypisać pozwanej konsumenckiego statusu w stosunku prawnym nawiązanym w związku z zawartą przez strony umową.

Dopuszczalność umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, udzielanego w złotych i spłacanego w złotych, którego saldo i raty są ustalane według kursu waluty indeksacji – *in casu* CHF – była wielokrotnie rozważana w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/16 (OSNC 2016, nr 11, poz. 134), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że mechanizm indeksacji polega na tym, iż bank wydaje kredytobiorcy sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu waluty obcej w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których zapłaty kredytobiorca jest zobowiązany.

W dniu płatności rat są one przeliczane zgodnie z umową na złote stosownie do kursu waluty indeksacji. Tak ujęta umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 pr. bank.). Pogląd o dopuszczalności stosowania klauzul indeksacyjnych waloryzujących złotowe saldo kredytu i wysokość rat do waluty obcej został w sposób jednolity podzielony w późniejszym orzecznictwie, także w odniesieniu do sytuacji, w której mechanizm indeksacji zakłada stosowanie dwóch różnych mierników wartości zobowiązania – przy wypłacie kredytu kursu kupna, natomiast przy spłacie rat – kursu sprzedaży waluty obcej (spread walutowy) (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20 i powołane tam orzecznictwo).

W umowie kredytu zawieranej przez bank, czyli profesjonalistę na rynku finansowym i przez przedsiębiorcę zajmującego się inną działalnością gospodarczą oczywista jest przewaga banku, ale nie skutkuje to samo przez się nieważnością umowy czy też jej postanowień. Z nierównej sytuacji prawnej stron umowy kredytu nie można automatycznie wyprowadzić wniosku o sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego, gdyż brak równowagi świadczeń będący wyrazem woli stron (art. 353¹ k.c.) nie wymaga co do zasady wystąpienia okoliczności ją usprawiedliwiających, zwłaszcza gdy umowa została zawarta między przedsiębiorcami, od których należy wymagać wyższej staranności w dbałości o własne interesy przy zawieraniu umowy.

Bank miał obowiązek ogłaszania stosowanych kursów walutowych (art. 111 ust. 1 pkt 4 pr. bank.). Tabela kursowa banku obowiązuje go nie tylko na potrzeby waloryzacji kredytów indeksowanych w walucie obcej, lecz także przy podejmowaniu pozostałych czynności bankowych zależnych od kursu walutowego czy związanych z obrotem walutą. Tym samym bank zmuszony jest uwzględniać czynniki warunkujące konkurencję na rynku usług finansowych, a jego ustalenia odzwierciedlają realne tendencje rynkowe, bieżące notowania kursów wymiany walut na rynku międzybankowym, podaż i popyt na waluty na rynku krajowym i inne. W sprawie nie zostały poczynione takie ustalenia, z których by wynikało, że poprzednik powoła dowolnie, bez respektowania zależności rynkowych, ustalał kursy CHF w swoich tabelach kursów, które następnie miały zastosowanie do

przeliczania rat spłacanego przez pozwaną kredytu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 108 § 1, art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

Monika Koba

Marta Romańska

Grzegorz Misiurek

[SOP]

[ał]